Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ain clare verstentnus in tütsch

Reuchlin, Johannes

[Tübingen], 1512

Op' aureum at nouuum [...]

urn:nbn:de:bsz:31-271683

Visual Library

Op⁹ aureum ac nouum et a doctis viris diu expectatum

dn̄i Victoris de Carben olim iudei ſꝫ mō xp̄iani ꝛ ſacerdotis in quo oēs iudeoꝝ errores manifeſtant̄ qui hacten⁹ nobis ignoti fuere Declarant̄ etiā in hoc opere oēs iudeoꝝ mores quos circa quecunqꝫ opera exercere cōſueuerunt ac tandem (id qᵭ inauditū eſt) ex veteri tm̄ teſtamēto ꝯuincunt̄.

¶ Ortwini Gratij bonaruꝫ artium profeſſoris in ꝯmendationē huius pulcherrimi operis epigrāma luculentū.

Res noua ſed grauibus vbis grādiqꝫ cothurno
 Et ſimul heroo glorificanda pede.
Huc properent oēs numeris cantare periti
 Adſit pegaſei turba verenda chori.
Aurea plectra ferat nobis pathare⁹ Apollo
 Noſtre ſit maior gloria parua lyre
Aurea plectra ferat claris deus ipſe poetis
 Vt pulſent querulā me reſonante chelyn.
Hic genus infelix ſolymoꝝ ꝛ peſſima proles
 Gentis idumee noxia dāna ſubit.
Vincitur ꝛ tante lugens ſpectacula pugne
 Heret in vmbroſo ruſtica turba lacu.
Vincitur ꝛ lutea pallet ſub imagine verpus
 Palladio leſus concidit enſe miſer.
Tantā ſeruat ouans docto certamie palmā
 Victor: ꝛ a magno nomie nomē habet.
Vix opibus cunctis vix toto vendit̄ auro
 Quo caput extollit relligionis honos

(1509)

¶ Ortwinus Gratius Dauentrienſis venerabili in chriſto patri dño Theoderico dei ⁊ apoſtolice ſedis grã epõ Cyrenẽſi ac ſacre theologie profeſſori eximio dñi etiã Philippi archiepiſcopi Colonieñſis electi ꝑ ciuitates ⁊ dioceſim Colonienſem in pontificalibꝰ vicario gñali digniſſimo. Salutẽ. p. d.

Tale ſemꝑ antiquoꝝ mos fuit pater ampliſſime ⁊ a noſtris maioribꝫ in huc vſqꝫ diem paſſim obſeruatus vt cũ ꝑncipibus filij naſcerent᷑ aliſq; curis exuerent ſummũq; leticie genꝰ vel publicã porius exultationẽ aptiſſimis quibuſdam indicijs exercerẽt. Hinc egiptijs regibꝫ plus diuitiaꝝ vno ſepe filio accreuiſſe memorat᷑. ꝙ̃ cũ totiꝰ anni incremẽta ac vectigalia ſimul omnia preſtabant᷑ Itemq; ſuis regibꝫ thraces olim ſacrificijs muſiciſq; modulatõibꝫ occurrere conſueuere cui ob ſalutẽ patrie vt ipſi cõgratularent᷑ filius natus foret. Quod ſi ita eſt doctor celeberrime ac preſul digniſſime minus nobis mirandum videri debet ſi Victor noſter olim iudeus ſed mõ ſacerdos in chriſti ſanguine renatus nři ſe pientiſſimi pontificis iãprudem pari oĩm conſenſu electi paruulum inter ceteros filiũ appelliter. Dignus mehercule filio pater ⁊ prẽ filiꝰ Quid eñi iucũdius. quid melius. quid honorificentius. quid egregium magis ꝙ̃ illum modo patrem appellari cuius bonis auſpicijs cuncta bonarũ rerum exempla orta ſunt. cuius moribus vita omniũ noſtra correctiſſime inſtituitur. cuius patrocinio miſeri oẽs defenſant᷑. cuius demũ ꝟtute. modeſtia. equitate. temperantia tantus ⁊ habet᷑ ⁊ eſt. vt Socrate vel inuito vir bonus dicat᷑ ⁊ prudens ac deinde (id qd de Catone Saluſtiꝰ ſcriptũ reliquit) clarus magnuſq; apud oĩs ꝑdicet᷑. Nihil nobis illo ꝑncipe nobiliꝰ nihil tãto antiſtite ſanctiꝰ. nihil tã charo prẽ venerabiliꝰ dari a deo vel cuiꝙ̃ potuit. Ipſe eñi in cũctis clarior tenebras reſtinxit oẽs exortꝰ vt ethereus ſol cũcta colluſtrãs. Habet idẽ dñs Philippꝰ dñs nr̃ gratioſus ſicuti meminiſſe te arbitror ꝑ multa magnaꝝ ac nouaꝝ nõ occulta ſꝫ ꝑſpecta ꝟtutuꝫ indicia. Huius quippe dignitas nõ alienis ꝑceptis ſed ſuo inſtinctu. nõ vulgaribꝫ ſed ꝑclaris (vt dixi) reꝝ exẽplis ad ſummũ dignitatis graduꝫ ac gloriã plane imortalẽ euecta triũphat Vꝫ quid eſt qd aut reuerẽtie tue nouum aut cuiq; inauditũ poſſit afferri. Non populares ſed imꝑatorie ꝟtutes memorant᷑. Vigilãtia in negocijs. cõſtantia in ꝑiculis. celeritas in agẽdo. ꝓmptitudo in cõficiẽdo. in ꝓuidẽdo cõſiliũ. in cõuiuẽdo hũanitas. in loq̃ndo comitas. q̃ tãta ſunt in nrõ ꝑncipe q̃ta in reliqs quos aut vidimꝰ aut nouimꝰ vix vnq̃ȝ fuere. Vidẽt ⁊ ſentiũt hoc idem oẽs qd ⁊ nos. vnũ viꝝ eẽ in quo ſumma ſint oĩa. eũq; ⁊ eſſe ⁊ haberi talem quo etiã remoto cũcti carent egrius. Hec aũt nõ ideo refert Ortwinꝰ tuus quaſi ea q̃ dixerit tibi aut ceteris nota eſſe cũctetur. verũ vt nulla ſit ventura poſteritas q̃ de tã magnis tanq; illuſtribꝫ nři pontificis laudibꝫ cõticeſcat. Plura mehercule dicerẽ de ſingulari ipſiꝰ atq; eximia virtute quã nõ breui epiſtolio ſed ꝑpetua potiꝰ orõne mihi ſeruandã decreui. Perpetua dixi pater reuerẽdiſſime cũ orõnis huius nrẽ ⁊ quidẽ in tam nobili tanq; copioſo dicẽdi genere longe difficilius ſit exitũ q̃ exordiũ inuenire. Inueniã tñ tanto ⁊ copioſiꝰ ⁊ exactiꝰ q̃to archipſulẽ nr̃m nõ carmine minꝰ q̃ proſa laudare ſepenumero ꝓpoſuerim extreme pollicitus nũq̃ȝ me poſthac id omiſſurũ. Ceteꝝ vt eo vnde diuertie

mea reuertat̃ oratio. Dedicat põtifici nrõ Victor opus ꝓclarꝫ q̃d gladio
ancipiti cunctos iudeos confodit. Quod etiam erectum ingenium. opero/
ſam diligentiam. politã atq̃ multiplicem doctrinã. terſum. caſtigatũ. ſubli
me. ſemp̃ q̃ ꝑmanens orõnis gen⁹ ſe cõtinere ꝓfitetur. Et q̃ doctiſſim⁹ quiſ
q̃ ac recti iudicij patronus q̃ monumẽta veterũ ⁊ quicq̃d eſt lr̃aꝝ ad ſacra ꝑ
tinentiũ euoluit ſine cũctatione om̃i ſtudio diſcenda ꝓponat Quid multis
Tenes ſententiã meã. Tantã ꝑfecto laudem diuinũ hoc opus poſſidebit
q̃tam princeps noſter cui idipm aſcribitur cunctis mortalib⁹ imitandam
proponit. Poſtremo vt vna tantũ oratione cuncta cõplectar Erit illud (vt
ſpero) tempus ⁊ illuceſcet illa aliquando dies q̃ tuo interuẽtu ⁊ patrocinio
fretus tanti ꝑncipis clientulus inueniar In promptu ratio eſt vt cũ Oui/
dio concludam Nam nihil habet nec potentia ipſius maius q̃ vt poſſit.
nec humanitas eiuſdem accõmodatius q̃ vt cupiat ac velit conſeruare q̃
plurimos. Vale feliciter religionis noſtre ꝑſidium ⁊ decus quoddam im
mortale Colonie ex collegio noſtro vel poti⁹ tuo quã vulgo burſaꝫ kuick.
vocant. vi. Idus Februarias. Anno a natali chriſtiano. M. CCCCC. ix.
Iterũ vale pater humaniſſime ⁊ me noſtro archipreſuli q̃primum ⁊ q̃ſe/
piſſime cõmenda. Quod ſi feceris (facies autem indubitato) me ſuper om/
nes felicem in terris iudicabo. Semper vale.

¶ Ad reuerendiſſimum in Chriſto patrem nobiliſſimũq̃
principem dominũ Philippum ſancte Colonienſis eccleſie
archiepiſcopũ electũ ac benemeritum Sacri itẽ romani im
perij per italiã Archicãcellariũ. principem Electorẽ Weſt/
phalie ⁊ Angarie ducẽ Victor olim iudeus ſed modo ſacer
dos cũ ſumma obſeruãtia ⁊ huius operis dedicatione hãc
ſuam mittit epiſtolam.

Legimus apud veteres sereniſſime ꝑnceps q̃ parthorum regẽ ne
mo ſine munere ſalutabat. ita ego Victor olim iude⁹ ſed modo
ſacerdos ⁊ tue reuerẽtie deditiſſimũ mancipiũ attuli noĩ tuo ꝓ
munuſculo hoc opuſculũ in q̃ttuor libellos digeſtũ ⁊ immaturꝫ
poti⁹ q̃ꝫ maturꝫ. ſed tñ tale q̃le tu in ꝑmis ac viri docti acceperis
Sũ ego ſepenũero rogat⁹ reuerẽdiſſime ꝑſul vt aliq̃d ad laudẽ chriſtiane fi
dei cõponerẽ cõtra ꝑfidos iudeos ⁊ illos nõ nrõꝝ doctoꝝ dictis ſed iudai/
cis ſcripturis cõfunderẽ atq̃ ſuꝑarem. Qd̃ aggreſſus ſuꝫ vt debui ⁊ cõpleui
vt potui. factur⁹ ampli⁹ ſi itellexero me olim tuoꝝ ſeruoꝝ minimũ excellẽtie tue
rem gratã feciſſe. Erit em̃ humanitatis tue q̃ vbiq̃ diuulgata gl̃am hꝫ im/
mortalẽ vt pauca iſta benigne ſuſcipe volueris. Volui em̃ hoc opuſculum
tuo noĩ aſcriptũ eẽ vt inde auctoritatẽ acq̃reret Nã fortaſſe ad famã ꝑueni
et qm̃ tuũ nomẽ habet in ꝑncipio. Preterea qui de ſeruis tuis vnus ſum
volui me tue dignitati q̃ꝫ primum: oſtendere vt quicquid mihi imperares
illud mox complere poſſem ⁊ reliquos ſtatui anteuenire vt meus erga te a/
nimus tibi notior fieret ⁊ me vnum de ſeruis tuis tibi ſubiectiſſimum intel
ligeres. Quid enim iuſtius q̃ꝫ vt minores ſuos ſuperiores ⁊ maxime ſuos
dominos ac principes venerentur atq̃ colant. Propterea nullis ego vigi
lijs. nullis ſtudijs. nullis laboribus. nullis expenſis parcere volui dum/
modo tibi ad tantam ac tam ſupereminentem ⁊ egregiam dignitatem ſum
ma cum gloria et dignitate electo in primis q̃tum poſſem gratificarer Id

me ſatis abundanter cōpleuiſſe iudicabo ſi que offero nō volueris dedigna
ri ⁊ ſi ſeruū tuū benigno tuo vultu intueri volueris quo maxime eos ſoles
quos tui amātiſſimos ⁊ chriſtiane religioni deditiſſimos intelligis. Ego
peccator in ſanguine chriſti ſaluatoris noſtri renatus ipſius laudes. ſtatuta
leges. amplifico. tueor. ⁊ amplector. Solus in ore meo Chriſtus filiꝰ dei vi
ui ⁊ de virgine natus qui ſaluos facit omnes diligētes ſe. Unde bene ſcri
bitur Sapientie. ix. Per ſapientiam ſanati ſunt quicūqꝫ placuerūt tibi do
mine a principio. Etiam ſpiritusſanctus expellit omnes prauas cogitatio-
nes omnemqꝫ falſam religionem. Ergo ſcribitur Sapientie p̄mo. Spiritꝰ
eīm ſanctus diſcipline effugiet fictū ⁊ auferet ſe a cogitationibus que ſunt ſi
ne intellectu. Quapropter oraui dominū deum vt mihi gratiam tribueret
quo inchoatum opus cōplere poſſem Sapientie. ix. Mitte illam de celis
ſanctis tuis ⁊ a ſede magnitudis tue vt mecū ſit ⁊ mecū laboret ⁊ ſciaꝫ quid
acceptū ſit apud te. Dedit ergo grām mihi pctōri vt iudei ꝑfidi ⁊ indurati
per me ſuis integris ſentētijs ⁊ maxie tribꝫ ſemꝑ allegatōibꝫ cōfundantur.
Id aūt a me factū eſt vt ego cōpleuiſſe viderer qđ ſcriptū eſt. Prouerb. xxij
Ecce deſcripſi eā tibi tripliciter in cogitatōibꝫ ⁊ ſciētia vt oſtenderem tibi fir
mitatem ⁊ alloquia ꝟitatis ⁊c. Hoc eīm raro viſum eſt ſicuti etiā credo re-
uerendiſſime p̄ſul ꝙ iudeus in ſingulis ſuis opinionibꝫ ꝓprijs ſcripturis
vinceret. Eſt eīm iudeꝰ oīs tā crudelis. tā impiꝰ. tam ꝑtinax. tā pernicioſus.
tam atrox. tā variꝰ. tā impudēs. tā cecus. tā deniqꝫ infatuatꝰ vt ſcōꝝ docto
rū ſcriptis vinci nō velit. Qđ iob in ſpū ꝑcognoſcēs ꝑpulchre loquutus eſt
in p̄mo ꝓlogo. Si vis anguillā (inquit) vel murenulā ſtrictis tenere ma-
nibꝫ q̄to fortiꝰ preſſeris tāto citiꝰ elabit. Sed ne longū faciam rogo indices
dn̄m deū vt illos ad verā ſalutis viā ꝑducat ⁊ id chriſtū ſaluatorem noſtꝝ
certiſſime factuꝝ ſcirem ſi peſſimi illi hoīes grām eiꝰ vellent implorare. Sed
viderint ipſi ſortē ſuā. Ego aūt ago deo meo dn̄o noſtro Jeſu chriſto grās
immortales ꝙ me ouem errantem e faucibꝫ lupi hoc eſt demonis extractum
in ſuū ouile ꝑduxerit. Quā ob rem reuerentiaꝫ tuā oro atqꝫ obſecro vt me
tua ampliſſima hūanitate tueri ac defendere volueris ⁊ hoc opuſculuꝫ qđ
excellētie tue deuotiſſime obtuli lectitare quādoqꝫ ⁊ in tuā ſingularē com
mendationē in accipe nō dedigneris. Ego aūt ſpero me nihil ſcripſiſſe quod
cōtra fidē eſſe videat. tā in oīibꝫ me ſubmitto correctōi tue ⁊ venerabilium
magiſtroꝝ noſtroꝝ. Uale p̄ſul digniſſime p̄nceps qꝫ nobiliſſime ⁊ munꝰ ſerui
tui oblatū tibi grato aīo accipe Colonie ex edibꝫ noſtris ſexto Idꝰ Februa
rias. Anno a natiuitate dn̄i noſtri Jeſu chriſti. M. CCCCC. ix.